

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Πρώτο Σχέδιο Δράσης για την Καινοτομία στην Ευρώπη

Η καινοτομία στην υπηρεσία της ανάπτυξης και της απασχόλησης
 “Για την καταπολέμηση της ανεργίας, η Ευρώπη πρέπει να εξασφαλίσει ταχύτερη ανάπτυξη, περισσότερο προσανατολισμένη στους τομείς του μέλλοντος”
 (Σύμφωνο εμπιστοσύνης για την απασχόληση, Ιούνιος 1996).

Ο δημόσιος διάλογος που ξεκίνησε με βάση την Πράσινη Βίβλο επιβεβαίωσε σε γενικές γραμμές τη διάγνωση της Επιτροπής σχετικά με το έλλειμμα καινοτομίας¹ που χαρακτηρίζει την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι περισσότεροι συμφωνούν ότι είναι αναγκαίο να υπάρξει ένας συνολικός τρόπος προσέγγισης του προβλήματος, τμήματα του οποίου θα αποτελούν οι τεχνολογικές πτυχές, η κατάρτιση, η ανάπτυξη του επιχειρηματικού κεφαλαίου, καθώς και το νομικό και διοικητικό περιβάλλον. Από το διάλογο κατέστη σαφής η σημασία της διεθνούς διάστασης και η ποικιλία των καταστάσεων σε εθνικό, περιφερειακό ή τομεακό επίπεδο². Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, κατά τη σύνοδο κορυφής της Φλωρεντίας, επισήμανε με σαφήνεια ότι “η μάχη για την απασχόληση πρέπει να παραμείνει πρώτη προτεραιότητα για την Ένωση και τα κράτη-μέλη της” και, στα πλαίσια μιας στρατηγικής για την επίτευξη του σκοπού αυτού, “κάλεσε την Επιτροπή να εκπονήσει ένα σχέδιο δράσης για τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν στον τομέα της καινοτομίας”³.

Πράγματι, στους τομείς της πληροφόρησης, του περιβάλλοντος, της υγείας, της διατροφής και του πολιτισμού, νέες αγορές αναπτύσσονται με εντατικούς ρυθμούς σε παγκόσμια κλίμακα. Εμφανίζεται ζήτηση για νέα προϊόντα και υπηρεσίες. Η ικανότητά μας να καινοτομούμε για να ανταπεξέλθουμε σ’ αυτές τις νέες ανάγκες αποτελεί προϋπόθεση για τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης στην Ευρώπη. Η ικανότητα αυτή είναι εξίσου απαραίτητη για τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης και στους άλλους τομείς δραστηριότητας.

Η κινητοποίηση για την καινοτομία αποτελεί πρωτίστως υπόθεση των πολιτών, των επιχειρήσεων και των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών.

Επιβάλλεται η ανάληψη δράσης σε κοινοτικό επίπεδο, τηρουμένης της αρχής της επικουρικότητας, όταν το ζητούμενο είναι η καθιέρωση και η εξασφάλιση της τήρησης των κανόνων του παιχνιδιού, ιδίως σε ό,τι αφορά τον ανταγωνι-

σμό, τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και την εσωτερική αγορά. Η δράση σε κοινοτικό επίπεδο θα παρέχει επίσης μία γενικότερη επισκόπηση και θα επιτρέπει την οργάνωση ανταλλαγής εμπειριών και διάδοσης υποδειγματικών πρακτικών. Τέλος, η Κοινότητα οφείλει να δώσει η ίδια το καλό παράδειγμα αξιοποιώντας τα μέσα που έχει στη διάθεσή της, ιδίως το Πρόγραμμα-Πλαίσιο Έρευνας και Ανάπτυξης και τα διαρθρωτικά ταμεία.

Η Πράσινη Βίβλος για την καινοτομία ανοίγει πολλούς και νέους δρόμους. Με γνώμονα την αποτελεσματικότητα, το “Πρώτο Σχέδιο Δράσης” περιλαμβάνει περιορισμένο αριθμό δράσεων προτεραιότητας, οι οποίες πρέπει να αναληφθούν γρήγορα σε κοινοτικό επίπεδο και, παράλληλα, ενσωματώνει τις δράσεις που έχουν ήδη αναληφθεί ή αναγγελθεί μετά την έκδοση της Πράσινης Βίβλου και οι οποίες, θεωρούνται ιδιαίτερα σημαντικές για τη διαδικασία καινοτομίας⁴.

Το παρόν πρόκειται απλώς για ένα πρώτο σχέδιο δράσης. Η Επιτροπή, αφενός μεν συνεχίζει τη μελέτη ορισμένων αξόνων δράσης που έθεσε η Πράσινη Βίβλος και η εφαρμογή των οποίων θα γίνει μακροπρόθεσμα, αφετέρου δε, όσον αφορά τις δραστηριότητες που υπάγονται στην αρμοδιότητα των κρατών-μελών και των υποψήφιων για προσχώρηση χωρών⁵, προτίθεται να εμβαθύνει περισσότερο την ανάλυσή της σε συνεργασία με τα κράτη-μέλη με στόχο, σε μεταγενέστερο στάδιο, την κατάρτιση ενός κοινού πλαισίου αναφοράς, ούτως ώστε να οριστούν οι επιλογές στις οποίες θα δοθεί προτεραιότητα, αλλά και οι ευκαιρίες συνεργασίας που παρουσιάζονται.

Το παρόν Πρώτο Σχέδιο Δράσης για την καινοτομία αφορά τρεις τομείς δράσης:

- προώθηση μιας κουλτούρας της καινοτομίας
- δημιουργία ενός πλαισίου που να ευνοεί την καινοτομία
- καλύτερη σύνδεση της έρευνας και της καινοτομίας.

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

**1. ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ:
ΠΡΩΤΗΝΗ ΜΙΑΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗΣ
ΚΟΥΛΤΟΥΡΑΣ ΤΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ**

Η καινοτομία απαιτεί ευρηματικότητα, θέληση για δημιουργία, τόλμη, αποδοχή της κοινωνικής, γεωγραφικής ή επαγγελματικής κινητικότητας. Η καινοτομία προϋποθέτει ικανότητα πρόβλεψης των αναγκών που θα παρουσιαστούν, σωστή οργάνωση, δυνατότητα τήρησης των προθεσμιών και ελέγχου των δαπανών.

Πρέπει λοιπόν να προωθηθεί νοοτροπία που να ευνοεί την καινοτομία, κάτι που δε γίνεται ούτε εκ των άνω ούτε με βραχυπρόθεσμες ενέργειες. Τρόποι δράσης υπάρχουν ήδη:

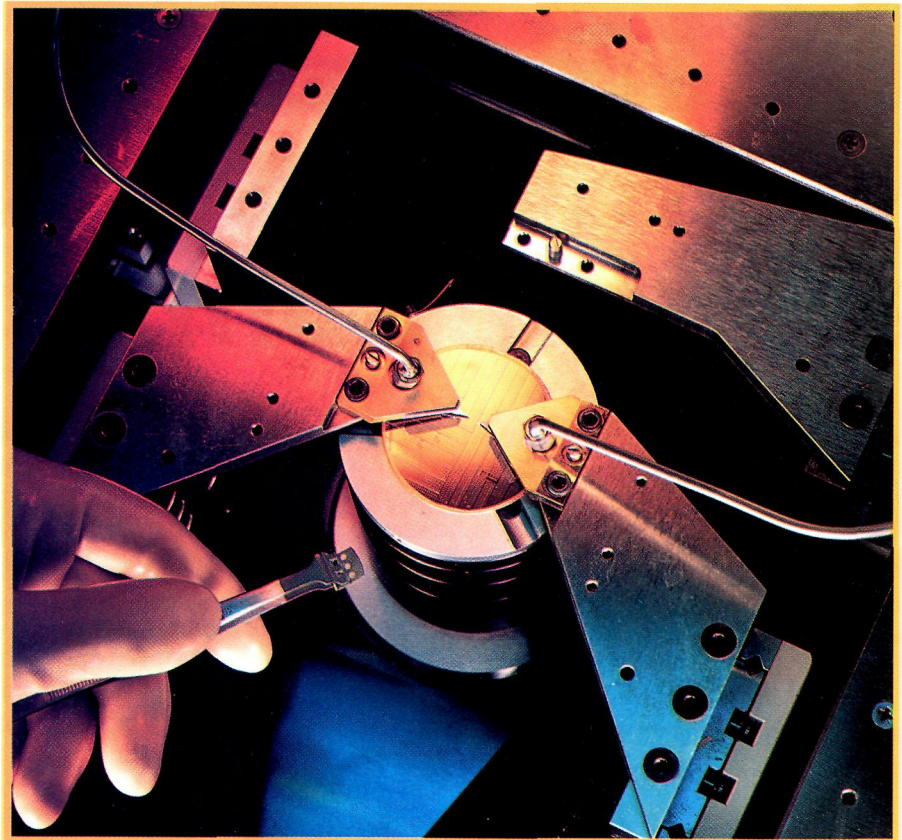
(i) Πρωτοβουλίες, κατ'αρχάς, στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης.

Σε εθνικό επίπεδο πρέπει να συνεχιστεί η κριτική ανάλυση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και μεθόδων. Πρώτα από όλα πρέπει να εξεταστεί η δυνατότητά τους να καλλιεργούν τη δημιουργικότητα και το επιχειρηματικό πνεύμα από νωρίς στους μαθητές. Πρέπει επίσης να συνεχιστεί η ανάλυση των ενδεχόμενων αλλαγών στο σύστημα κατάρτισης των υπευθύνων κατάρτισης. Τα κράτη-μέλη πρέπει επίσης να συνεχίσουν την ανάπτυξη των συστημάτων εναλλασσόμενης κατάρτισης.

Η συμβολή της Επιτροπής θα συνίσταται στη δημιουργία μόνιμου φόρουμ "κατάρτιση και καινοτομία" με στόχο να τονωθεί η ανταλλαγή εμπειριών και η διάδοση υποδειγματικών πρακτικών στον τομέα αυτό. Η Επιτροπή θα συνεχίσει τις προσπάθειες υλοποίησης της Λευκής Βίβλου για την εκπαίδευση και την κατάρτιση, ιδίως σε ό,τι αφορά τους μαθητευομένους (Erasmus της μαθητείας, ευρωπαϊκό καθεστώς για τους μαθητευομένους) και τη συνεχή κατάρτιση. Θα αναπτύξει επίσης τη διασύνδεση των σχολείων στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας "Η μάθηση στην κοινωνία των πληροφοριών".

(ii) Διευκόλυνση της κινητικότητας των ερευνητών και των μηχανικών προς τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις

Στους προσανατολισμούς του 5ου Προγράμματος-Πλαισίου Έρευνας, η Επιτροπή προτείνει να συμπεριληφθεί ένα μεγάλο πρόγραμμα με προτεραιότητα την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού. Με το πρόγραμμα αυτό θα ενισχυθεί η προσπάθεια του 5ου ΠΠ για τις διεθνικές τοποθε-

τήσεις νέων ερευνητών και μηχανικών σε επιχειρήσεις, ιδίως ΜΜΕ, ούτως ώστε να διευκολυνθεί η υλοποίηση των σχεδίων τους στον τομέα της καινοτομίας και της μεταφοράς τεχνολογίας.

Τα κράτη-μέλη καλούνται να υιοθετήσουν παρεμφερή μέτρα και να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις που θα διευκολύνουν στην πράξη την κινητικότητα.

Η Επιτροπή ξεκίνησε διάλογο με αντικείμενο την Πράσινη Βίβλο για την κινητικότητα και θα φροντίσει ώστε να μελετηθούν οι συστάσεις της ομάδας Veil⁶.

(iii) Επίδειξη αποτελεσματικών τρόπων προσέγγισης της καινοτομίας στην οικονομία και την κοινωνία.

Η αποδοχή, άρα και η τελική επιτυχία, της καινοτομίας θα είναι πιο εύκολη εάν οι πολίτες, οι επιχειρήσεις και οι εκπρόσωποί τους συμμετάσχουν στο διάλογο για τις σημαντικές τεχνολογικές επιλογές και αν οι εργαζόμενοι, οι χρήστες ή οι καταναλωτές πάρουν μέρος στην όλη διαδικασία. Θα ενισχυθεί η διάδοση των ορθών πρακτικών στους τομείς αυτούς.

Εξάλλου, το μελλοντικό πρόγραμμα-πλαίσιο έρευνας θα επιτρέψει νέους τρόπους προσέγγισης της επίδειξης, που θα περιλαμβάνουν τις τεχνικές, οικονομικές, κοι-

νωνικές, διαχειριστικές και οργανωτικές πτυχές και θα ευνοούν τη συμμετοχή.

(iv) Διάδοση των καλύτερων μεθόδων διαχείρισης και οργάνωσης στις επιχειρήσεις. Ολο και περισσότερο, οι επιχειρήσεις που τελικώς επιτυγχάνουν είναι οι ευέλικτες επιχειρήσεις, εκείνες δηλαδή που είναι σε θέση να συνεργαστούν με εξωτερικά προς αυτές κέντρα εμπειρίας.

Τόσο σε εθνικό, όσο και σε κοινοτικό επίπεδο, πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προτεραιότητα στη διάδοση των οργανωτικών καινοτομιών, καθώς και στη χρήση των τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας στον τομέα αυτό. Η Επιτροπή θα φροντίσει να διευκολύνει τη χρήση, προς την κατεύθυνση αυτή, των μέσων που έχει στη διάθεσή της (πρόγραμμα-πλαίσιο, διαρθρωτικά ταμεία, προγράμματα κατάρτισης). Η πολιτική προώθησης της ποιότητας επίσης συμβάλλει στον προσανατολισμό των επιχειρήσεων και των εθνικών διοικήσεων προς την κατεύθυνση αυτή.

Η άμιλλα μεταξύ των επιχειρήσεων, και ιδίως η διαδικασία συγκριτικής αξιολόγησης ("benchmarking") που τους επιτρέπει να γνωρίσουν τη θέση που τους αναλογεί σε σχέση με τις πρωτοπόρες επιχειρήσεις σε διεθνές επίπεδο, αποτελεί αποτελε-

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

σματος μέσο διάδοσης των ορθών πρακτικών. Γι' αυτόν το λόγο, η Επιτροπή θα εφαρμόσει σύστημα "benchmarking" σε ευρωπαϊκή κλίμακα (αρχίζοντας από τον τομέα της ποιότητας) και θα διευκολύνει την ανταλλαγή εθνικών εμπειριών μέσω δικτύου, το οποίο η Επιτροπή καλεί τα κράτη-μέλη να αναπτύξουν⁷.

(v) *Τόνωση της καινοτομίας στο δημόσιο τομέα και τη διοίκηση.*

Σε εθνικό επίπεδο, πρέπει να αναπτυχθούν ενέργειες κατάρτισης και ευαισθητοποίησης στην καινοτομία, οι οποίες να απευθύνονται στους φορείς λήψης αποφάσεων και τους διαχειριστές σχεδίων και πόρων του δημόσιου τομέα.

Η Επιτροπή θα τονώσει την ανταλλαγή εμπειριών όσον αφορά τους τρόπους προώθησης και διάδοσης της καινοτομίας στη δημόσια διοίκηση και τις δημόσιες υπηρεσίες. Όλα αυτά ενδέχεται να οδηγήσουν στη σύνταξη Πράσινης Βίβλου η οποία θα εκδοθεί το 1998.

Εξάλλου, η Επιτροπή θα παρακολουθεί σε μόνιμη βάση τις επιδόσεις και τις πολιτικές στον τομέα της καινοτομίας στην Ευρώπη. Βάσει της παρακολούθησης αυτής θα συντάσσεται σε τακτά διαστήματα έκθεση για την καινοτομία στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Τέλος, τα κράτη-μέλη καλούνται να συνεχίσουν τις ενέργειές τους για την τόνωση του ανταγωνισμού στις δημόσιες συμβάσεις και τη χρήση προτύπων απόδοσης.

2. ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ: ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΥΝΟΙΚΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ, ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

(i) *Το νομικό και κανονιστικό περιβάλλον πρέπει να προσαρμοστεί και να απλοποιηθεί.*

• Η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη-μέλη οφείλουν, πρώτα από όλα, να καταβάλουν προσπάθειες για τη βελτίωση του ευρωπαϊκού συστήματος απονομής διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, ώστε να το καταστήσουν πιο αποτελεσματικό, πιο προσιτό και λιγότερο επαχθές οικονομικά. Ο δημόσιος διάλογος επιβεβαίωσε τις ανάγκες των χρηστών στον εν λόγω τομέα.

Μεγάλο μέρος των προβλημάτων που δημιουργούνται από την παρούσα κατάσταση οφείλεται στη συνύπαρξη τριών συστημάτων απονομής διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας στην ΕΕ: εθνικό, ευρωπαϊκό και κοινοτικό. Το ευρωπαϊκό σύστημα διπλωμά-

των ευρεσιτεχνίας δεν προβλέπει αρμόδιο δικαστήριο σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την εκδίκαση των διαφορών που ανακύπτουν. Ελλοχεύει, συνεπώς, ο κίνδυνος έκδοσης αντιφατικών μεταξύ τους αποφάσεων από τα αρμόδια δικαστήρια των κρατών-μελών. Το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας δεν έχει ακόμη αρχίσει να ισχύει, διότι δεν έχει κυρωθεί από όλα τα κράτη-μέλη. Εξάλλου, δεν ανταποκρίνεται πλέον στις ανάγκες της ευρωπαϊκής οικοδόμησης έτσι όπως αυτές έχουν εξελιχθεί.

Η Επιτροπή θα εκπονήσει, έως το Σεπτέμβριο του 1997, μια Πράσινη Βίβλο για το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Στο πλαίσιο αυτό προβλέπεται να εξεταστεί:

- αν η σύμβαση του Λουξεμβούργου για το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας πρέπει να μετατραπεί σε ένα νομικό σύστημα που θα απορρέει από τη Συνθήκη
- σε ποιο μέτρο πρέπει να εναρμονιστούν ακόμη περισσότερο, σε κοινοτικό επίπεδο, τα εθνικά δίκαια στον τομέα των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας
- σε ποιο μέτρο πρέπει να δημιουργηθούν "γέφυρες" μεταξύ του συστήματος του ευρωπαϊκού διπλώματος ευρεσιτεχνίας και του συστήματος του κοινοτικού διπλώματος ευρεσιτεχνίας
- σε ποιο μέτρο είναι δυνατόν να προσαρμοστεί το σύστημα των καταβαλλόμενων τελών, κατά τρόπον ώστε να αντιστοιχεί στις παρεχόμενες υπηρεσίες και να μην αποτελεί τροχοπέδη για την προστασία της καινοτομίας.

Η Επιτροπή θα συνεχίσει τις προσπάθειες που καταβάλλει από κοινού με τα κράτη-μέλη για την εναρμόνιση και συμπλήρωση των νομοθεσιών (ιδίως όσον αφορά την Κοινωνία των Πληροφοριών, το βιομηχανικό σχέδιο και τις εφευρέσεις των εργαζομένων) και θα διαδραματίσει σημαντικότερο ρόλο στην καταπολέμηση των παραποιήσεων. Θα συστήσει επίσης υπηρεσία ενημέρωσης και παροχής συνδρομής σε όσους συμμετέχουν στο πρόγραμμα-πλαίσιο έρευνας.

Τέλος, η Επιτροπή συνιστά στα κράτη-μέλη να δημιουργήσουν τα κατάλληλα μέσα παροχής συνδρομής προς τις ΜΜΕ και τα πανεπιστήμια για τις περιπτώσεις που ανακύπτουν νομικές διαφορές, να ευαισθητοποιήσουν καλύτερα τις ΜΜΕ και να αναπτύξουν προγράμματα κατάρτισης στον τομέα αυτό.

• Η σύσταση επιχειρήσεων και η υποστήριξη της καινοτομίας πρέπει να απλουστευθούν τόσο σε εθνικό όσο και σε κοινοτικό επίπεδο.

Η Επιτροπή συνιστά στα κράτη-μέλη να θέσουν ποσοτικοποιημένους στόχους και να καταρτίσουν φιλόδοξο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης των στόχων, οι οποίοι θα αφορούν την ελάφρυνση των διατυπώσεων και τη μείωση των προθεσμιών για τη σύσταση επιχειρήσεων.

Η Επιτροπή θα εφαρμόσει πειραματικά -κάτι που εξάλλου γίνεται ήδη σε ορισμένα κράτη-μέλη- μηχανισμό ex-ante αξιολόγησης των επιπτώσεων που έχουν οι κανονιστικές ρυθμίσεις στην καινοτομία στο πλαίσιο των γενικών κατευθυντήριων γραμμών για τη νομοθετική πολιτική.

Οι επιχειρήσεις, και ιδίως οι ΜΜΕ, χάνονται συχνά στον κυκεώνα των υπηρεσιών στήριξης που υπάρχουν σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και κοινοτικό επίπεδο. Πρέπει να συνεχιστεί η προσπάθεια εξορθολογισμού των διαφόρων σχημάτων και συντονισμού των σχετικών πρωτοβουλιών, προκειμένου να μεγιστοποιηθεί η προστιθέμενη αξία και η αποτελεσματικότητα.

Επίσης πρέπει να γενικευθεί η καθιέρωση τοπικών ή περιφερειακών δικτύων ενιαίων κέντρων επαφής για τις ΜΜΕ, τα οποία θα καλύπτουν την υποστήριξη προς την καινοτομία.

Η υιοθέτηση των κατάλληλων νομικών σχημάτων (ευρωπαϊκή εταιρεία, κοινή επιχείρηση) πρέπει να γίνει πράξη, ενώ η προώθηση των ήδη υφιστάμενων δυνατοτήτων (ΕΟΟΣ) πρέπει να συνεχιστεί με ενεργό τρόπο.

(ii) *Η χρηματοδότηση της καινοτομίας στην Ευρώπη πρέπει να γίνει πιο εύκολη.*

Στο ζωτικής σημασίας αυτόν τομέα πολλά εξαρτώνται από την ιδιωτική πρωτοβουλία και από τις πρωτοβουλίες σε περιφερειακή ή εθνική κλίμακα. Η Επιτροπή πρέπει να καταβάλει προσπάθειες για τη διάδοση των ορθών πρακτικών και να διευκολύνει την υιοθέτησή τους παρέχοντας υποστήριξη σε πρότυπες δοκιμαστικές δράσεις και αξιοποιώντας ταυτόχρονα τα διαρθρωτικά ταμεία και τις δυνατότητες των νέων οργάνων, π.χ. του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων (ΕΤαΕ). Οι σχετικές ενέργειες πρέπει να διέπονται από τρεις στόχους:

- *πρώτον:* πρέπει να ενθαρρυνθεί η επέν-

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

δωση σε επιχειρηματικά κεφάλαια και σε ίδιους πόρους.

Τούτο ισχύει κατά κύριο λόγο για τις επενδύσεις κατά το στάδιο εκκίνησης των επιχειρήσεων και για τις καινοτόμες επιχειρήσεις ταχείας ανάπτυξης οι οποίες αποτελούν σημαντικά κοινά στοιχεία θέσεων απασχόλησης.

Η μακροπρόθεσμη αποταμίευση (συνταξιοδοτικά ταμεία, ασφάλειες ζωής, business angels, αποταμίευση των μισθωτών) πρέπει να προσανατολιστεί σαφέστερα προς τις επενδύσεις σε επιχειρηματικά κεφάλαια.

Η Επιτροπή θα υποστηρίξει την ενίσχυση των παρεμβάσεων του ΕΤαΕ υπέρ της καινοτομίας. Η μορφή που θα λάβει αυτή η ενίσχυση θα μπορούσε να είναι ένας πρότυπος μηχανισμός παροχής κινήτρων στα ταμεία επιχειρηματικού κεφαλαίου - στα οποία θα συμμετέχει το ΕΤαΕ⁹ - για επενδύσεις κατά τα αρχικά στάδια επιχειρηματικής δραστηριότητας σε καινοτόμα σχέδια, ιδίως δε σε σχέδια που βασίζονται στην κοινοτική έρευνα.

- *δεύτερον*: πρέπει να εξασφαλιστούν οι προϋποθέσεις για την ανάπτυξη νέων ευρωπαϊκών κεφαλαιαγορών για τις καινοτόμες επιχειρήσεις ταχείας ανάπτυξης (π.χ., ομοσπονδία Nouveaux Marchés και Easdaq). Κάτι τέτοιο συνεπάγεται αναθεώρηση ορισμένων νομικών και δημοσιονομικών διατάξεων και μέριμνα, ώστε να αξιοποιηθούν οι ειδικές γνώσεις που απαιτούνται.

- *τρίτον*: πρέπει να ενισχυθούν οι διεπαφές μεταξύ τεχνολογικής καινοτομίας και χρηματοδοτικών κύκλων. Πρέπει να υποστηριχθεί η διεθνική διάδοση ορθών πρακτικών και η πειραματική εφαρμογή νέων μεθόδων στον εν λόγω τομέα. Θα ήταν επίσης χρήσιμο να ενθαρρυνθεί η αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της κοινοτικής έρευνας μέσω της ανάπτυξης των επαφών μεταξύ της κοινοτικής έρευνας και του επιχειρηματικού κεφαλαίου. Οι συμμετέχοντες στο πρόγραμμα-πλαίσιο θα συστήσουν υπηρεσία ενημέρωσης και προσανατολισμού για παρόμοια ζητήματα.

3. ΤΡΙΤΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ: ΚΑΛΥΤΕΡΟΣ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ.

Στις οικονομίες που θεμελιώνονται στη γνώση, τα αποτελεσματικά συστήματα είναι εκείνα που συνδυάζουν την ικανότητα παραγωγής γνώσεων, τους μηχανισμούς για την όσο το δυνατόν ευρύτερη διάδοσή τους και την ικανότητα των διαφόρων φορέων (άτομα, επιχειρήσεις ή οργανώσεις) να τις αφομοιώνουν και να τις χρησιμοποιούν. Επομένως, η σύνδεση μεταξύ έρευνας (παραγωγή γνώσεων), κατάρτισης, κινητικότητας, αλληλεπιδράσεων (διάδοση των γνώσεων) και ικανότητας των επιχειρήσεων, και ιδίως των ΜΜΕ, να αφομοιώνουν τις νέες τεχνολογίες και γνώσεις έχει καίρια σημασία για την καινοτομία.

(i) Σε εθνικό επίπεδο

Απαιτούνται διάφορες ενέργειες, η μορφή των οποίων θα ποικίλλει ανάλογα με το κράτος-μέλος και για τις οποίες η Επιτροπή θα δύναται, εάν χρειαστεί, να λάβει συνοδευτικά μέτρα:

- κατ'αρχάς, η Ευρώπη πρέπει να αποκτήσει μια στρατηγική και προοπτική άποψη της έρευνας και των εφαρμογών της. Διαδικασίες όπως "τεχνολογίες-κλειδιά", "delphi" ή "foresight" μπορούν να συμβάλουν στον προσανατολισμό των συλλογικών προσπαθειών προς τους τομείς, τις επιστήμες ή τις τεχνολογίες που παρουσιάζουν τις μεγαλύτερες προοπτικές ανάπτυξης για το μέλλον. Τα κράτη-μέλη που δεν διαθέτουν πείρα στον τομέα αυτό πρέπει να εξετάσουν τη σκοπιμότητα υιοθέτησης αυτής της προσέγγισης.

Η Επιτροπή θα αναλάβει συγκεκριμένη δράση με στόχο:

- να διευκολύνει την ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ των κρατών-μελών στον τομέα αυτό και να αξιοποιήσει τα αποτελέσματα των πρωτοβουλιών αυτών προκειμένου να καθορίσει τις ενδεδειγμένες κατευθύνσεις δράσης σε κοινοτική κλίμακα.
- να ενισχύσει τις δραστηριότητες τεχνολογικής "παρακολούθησης" σε ευρωπαϊκό επίπεδο στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου Επιστήμης και Τεχνολογίας (ESTO), που δημιουργήθηκε από το Ινστιτούτο Μελε-

τών Τεχνολογικών Προοπτικών του Κέντρου Έρευνών, ως εστιακό σημείο των παρατηρητηρίων των κρατών-μελών.

- *δεύτερον*: ενίσχυση της έρευνας που διεξάγεται εντός των επιχειρήσεων σε απόλυτες αλλά και σε σχετικές τιμές.

Τα κράτη-μέλη καλούνται να θέσουν ποσοτικοποιημένους και φιλόδοξους στόχους για την αύξηση του ποσοστού του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος που διατίθεται για την έρευνα, την ανάπτυξη και την καινοτομία, κυρίως μέσω της ενθάρρυνσης της έρευνας που πραγματοποιούν οι επιχειρήσεις (και ιδίως της έρευνας που χρηματοδοτείται από αυτές ή της έρευνας που χρηματοδοτείται από τις δημόσιες αρχές εντός των αποδεκτών ορίων, βάσει του άρθρου 92 της Συνθήκης). Πράγματι, στην Ευρώπη, το ποσοστό του ΑΕΠ που αφιερώνεται στην έρευνα η οποία χρηματοδοτείται από τις επιχειρήσεις και η οποία προσφέρει περισσότερες δυνατότητες αξιοποίησης είναι κατά μέσον όρο κατώτερο κατά 38% σε σχέση με τις Ηνωμένες Πολιτείες και κατά 55% σε σχέση με την Ιαπωνία.

- *τρίτον*: ενθάρρυνση, με ενεργό τρόπο, της σύστασης επιχειρήσεων τεχνολογικής βάσης ["campus companies", "spin offs" κλπ.].

Η Επιτροπή συνιστά στα κράτη-μέλη να ενισχύσουν τις ενέργειές τους στον τομέα αυτό και να αξιοποιήσουν τα σχήματα τα οποία αποδείχθηκαν αποτελεσματικά.

Η Επιτροπή, ήδη από το 1997, θα οργανώσει διεξοδική ανταλλαγή απόψεων για το ζήτημα αυτό με τα κράτη-μέλη με τη συμμετοχή των συγκεκριμένων ενδιαφερόμενων φορέων. Αυτή η ανταλλαγή απόψεων θα αφορά τις διατάξεις που συμβάλλουν στη διαδικασία του "spin off" (στους τομείς των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, των κοινωνικών δικαιωμάτων, των χρηματοπιστωτικών διακανονισμών κλπ.), καθώς και τα εθνικά ή περιφερειακά μέτρα προώθησης. Η Επιτροπή θα υποστηρίξει επίσης τη διάδοση των ορθών πρακτικών μέσω πρότυπων δοκιμαστικών δράσεων στις οποίες θα συμμετέχουν, μεταξύ άλλων, οι υπηρεσίες μεταφοράς τεχνολογίας των πανεπιστημίων, οι ενδιαφερόμενες περιφερειακές αρχές, οι εταιρείες επιχειρηματι-

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

κού κεφαλαίου και οι ενδιάμεσοι φορείς στον τομέα της τεχνολογίας.

• τέταρτον: σύσφιγξη της συνεργασίας μεταξύ της δημόσιας έρευνας, των πανεπιστημίων και των επιχειρήσεων.

Η Επιτροπή συνιστά στα κράτη-μέλη να θεσπίσουν νομικό πλαίσιο, καθώς και πλαίσιο πρακτικών διαδικασιών που θα ευνοούν τη συνεργασία αυτή. Καλούνται, π.χ.:

- να προσφέρουν τη δυνατότητα στους πανεπιστημιακούς και στους ερευνητές να αφιερώσουν μέρος του χρόνου τους στην ανάπτυξη μιας επιχείρησης.
- να αναγνωρίσουν στα πανεπιστήμια ή στα δημόσια ερευνητικά κέντρα τη δυνατότητα σύναψης αποκλειστικών συμβάσεων με τη βιομηχανία για την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων, αναγνωρίζοντάς τους, μεταξύ άλλων, το δικαίωμα απόκτησης συμμετοχής στο κεφάλαιο.

• τέλος: ενίσχυση της δυνατότητας χρήσης των γνώσεων και της τεχνογνωσίας, από όπου και αν προέρχονται.

Στον τομέα αυτό πρέπει να καταβληθούν σημαντικές προσπάθειες. Τα κράτη-μέλη πρέπει να διευρύνουν το πεδίο των μέτρων στήριξης, ούτως ώστε να αφορούν και μεταφορά τεχνολογίας διεθνούς προέλευσης. Οι επιχειρήσεις, ιδίως οι ΜΜΕ, πρέπει να είναι σε θέση να έχουν ευκολότερη πρόσβαση στην καλύτερη δυνατή τεχνογνωσία που υπάρχει σε ευρωπαϊκό ή παγκόσμιο επίπεδο σε θέματα τεχνολογίας, οργάνωσης, κατάρτισης ή διαχείρισης.

Εξάλλου, στο εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, η προσπάθεια εξορθολογισμού των οργανισμών στήριξης της καινοτομίας, η οποία αναφέρθηκε παραπάνω, πρέπει να συνοδεύεται από μέτρα που θα τους διευκολύνουν να αποκτήσουν το μέγεθος και τον επαγγελματισμό που χρειάζεται.

Η Επιτροπή θα καταβάλλει προσπάθειες για καλύτερη διασύνδεση των διαφόρων εθνικών και περιφερειακών συστημάτων καινοτομίας. Θα συμβάλλει στην επαγγελματική καθιέρωση και, εφόσον τούτο απαιτείται, στην πιστοποίηση των νέων επαγγελματιών σε συνεργασία με τους ενδιαφερόμενους φορείς.

(iii) Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η Κοινότητα θα κινητοποιήσει τα μέσα

που διαθέτει υπέρ της καινοτομίας.

• Κατ'αρχάς, η Επιτροπή προτείνει να συμπεριληφθεί στο 5ο πρόγραμμα-πλαίσιο ένα ενιαίο και απλουστευμένο πλαίσιο που θα περιλαμβάνει τις διαστάσεις "καινοτομία" και "ΜΜΕ".

Δεδομένου του γεγονότος ότι οι μεγάλες επιχειρήσεις διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο για την καινοτομία, ιδίως λόγω των αλληλεπιδράσεων τους με τις επιχειρήσεις μικρότερου μεγέθους, η δράση αυτή αναμένεται να διευκολύνει την πρόσβαση μεγαλύτερου αριθμού ΜΜΕ στο σύνολο των ερευνητικών εργασιών και στα αποτελέσματα των εργασιών αυτών. Θα καταστεί επίσης δυνατή η ανάπτυξη της μεταφοράς τεχνολογίας και η τόνωση της καινοτομίας.

- Πρώτον, το πρόγραμμα-πλαίσιο έρευνας και ανάπτυξης πρέπει να διέπεται από ολοκληρωμένο τρόπο προσέγγισης. Οι παράγοντες οργάνωση, διαχείριση, αγορές, χρηματοδότηση, νομοθετικό πλαίσιο και προστασία θα συνεκτιμώνται κατά πιο συστηματικό τρόπο στα σχέδια έρευνας.

- Δεύτερον, θα προσαρμοστούν οι όροι εφαρμογής των σχεδίων και των προγραμμάτων. Τούτο αφορά ιδιαίτερα:

- τα κριτήρια αξιολόγησης των προτάσεων.

- τη συνδρομή για την προπαρασκευής της αξιοποίησης και της διάδοσης των αποτελεσμάτων κατά το στάδιο της έρευνας (τεκμηρίωση των αποτελεσμάτων, συμπληρωματικές μελέτες, δράσεις κατάρτισης, προπαρασκευή των αδειών, εντοπισμός των εταίρων, ανάλυση της "προκατανομιστικής" διάστασης κλπ.).

- την κατάλληλη προσαρμογή των συμβάσεων, ούτως ώστε, μεταξύ άλλων, να υπάρξει μεγαλύτερη ευελιξία και να προστατεύονται καλύτερα τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας των συμβαλλόμενων μερών στην περίπτωση εργασιών ανάπτυξης ή επίδειξης.

- την αναζήτηση σχημάτων που να μην αποθαρρύνουν τις ΜΜΕ και την επιτάχυνση των διαδικασιών με τον καθορισμό ανώτατων προθεσμιών για καθένα από τα διάφορα στάδια.

- Τρίτον, πρέπει να ενισχυθεί ο συντονισμός της χάραξης και της διαχείρισης των επιμέρους δράσεων προκειμένου

να διασφαλιστεί:

- η μεγαλύτερη συνολική συνεκτικότητα των δράσεων
- ολοκληρωμένο φάσμα υπηρεσιών που να είναι προσαρμοσμένο στις ανάγκες των διαφόρων κατηγοριών ΜΜΕ
- η καθιέρωση "γεφυρών" μεταξύ των σχεδίων κατά τα διάφορα στάδια (έρευνα, επίδειξη, μεταφορά, εκμετάλλευση)
- η καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των υφισταμένων δικτύων παροχής συνδρομής, ιδίως στις ΜΜΕ, σε θέματα καινοτομίας, προπαρασκευής των σχεδίων και αναζήτησης εταίρων

- Τέλος, η θετική εμπειρία των task-force έρευνας-βιομηχανίας θα αξιοποιηθεί εντός του 5ου προγράμματος-πλαισίου έρευνας.

Ο διάλογος σχετικά με την Πράσινη Βίβλο για την καινοτομία και οι εμπειρίες από τις δραστηριότητες των task-force όσον αφορά το 4ο πρόγραμμα-πλαίσιο κατατείνουν στο συμπέρασμα ότι είναι χρήσιμο:

- να εντοπιστούν, με ορθότερο τρόπο, σε συνεργασία με τους χρήστες, τους ερευνητές και τη βιομηχανία, τα τεχνολογικά εμπόδια, η εξαίρεση των οποίων αποτελεί οικονομική και κοινωνική προτεραιότητα στην Ευρώπη.
- να αξιοποιηθούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο οι γνώσεις και οι πόροι (του ιδιωτικού ή του δημόσιου τομέα, σε κοινοτικό ή εθνικό επίπεδο), ούτως ώστε να εφαρμοστούν ειδικά σχέδια μεγάλης εμβέλειας, προκειμένου οι προσπάθειες που καταβάλλονται στον τομέα της έρευνας να καταλήγουν το ταχύτερο δυνατόν σε συγκεκριμένα αποτελέσματα. Εν προκειμένω, πρέπει να αποφευχθεί η αλληλεπικάλυψη των εργασιών και να γίνουν πιο ορατές και πιο υποδειγματικές οι προσπάθειες στον τομέα της κοινοτικής έρευνας.

Κατά συνέπεια, πρέπει να βελτιωθούν σε κοινοτικό επίπεδο:

- ο παροτρυντικός χαρακτήρας της συμμετοχής στις εργασίες των task force, ενισχύοντας τη συνεκτικότητα της καινοτομίας ως κριτηρίου επιλογής των σχε-

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

δίων του 5ου προγράμματος-πλαisiού.
- η αποτελεσματικότητα των διαδικασιών, προβλέποντας την ταυτόχρονη ή ενιαία προκήρυξη προσκλήσεων για υποβολή προτάσεων για τα διάφορα προγράμματα όσον αφορά τα ερευνητικά σχέδια προτεραιότητας.

• Στη συνέχεια θα πρέπει, πέρα από το πρόγραμμα-πλαίσιο, να αξιοποιηθεί το σύνολο των κοινοτικών μέσων υπέρ της καινοτομίας:

- Θα συνεχιστεί ο προσανατολισμός των διαρθρωτικών ταμείων υπέρ της καινοτομίας, τόσο σε κοινοτικό επίπεδο (άρθρο 10 του ΕΤΠΑ, πρωτοβουλίες υπέρ των MME, ADAPT ή LEADER II), όσο και σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

Τα κράτη-μέλη και οι ενδιαφερόμενες περιφέρειες καλούνται να επενδύσουν πιο πολύ σε ενέργειες που αφορούν την καινοτομία, βάσει των υφιστάμενων δυνατοτήτων για την παρούσα περίοδο προγραμματισμού, καθώς και σε σχέση με την επόμενη γενιά διαρθρωτικών ταμείων.

Προς το σκοπό αυτό, η Επιτροπή θα αναλύσει τα αποτελέσματα των σχεδίων που αφορούν περιφερειακές στρατηγικές υπέρ της καινοτομίας και τα οποία υποστηρίχθηκαν από κοινού στο πλαίσιο του άρθρου 10 του ΕΤΠΑ και του προγράμματος "Καινοτομία". Θα φροντίσει επίσης να λαμβάνεται περισσότερο υπόψη η διάσταση "καινοτομία" στο πλαίσιο των διαφόρων πρωτοβουλιών που η ίδια αναλαμβάνει.

- Η ΕΕ οφείλει να αξιοποιήσει πλήρως τη διεθνή διάσταση της καινοτομίας. Πράγματι, τα 2/3 των καινοτόμων επιτευγμάτων και των επιστημονικών ανακαλύψεων σε διεθνές επίπεδο λαμβάνουν χώρα εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ οι αναπτυσσόμενες αγορές βρίσκονται συνήθως έξω από την ήπειρό μας. Προς το σκοπό αυτό απαιτείται:

- στενότερος συντονισμός μεταξύ του προγράμματος-πλαisiού και των πλαισίων συνεργασίας COST και EUREKA.
- υποστήριξη των προσπαθειών διεθνούς βιομηχανικής συνεργασίας.
- σύσφιξη της διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της έρευνας και ανάπτυξης με τις τρίτες χώρες.

- μεγαλύτερη ενθάρρυνση των φορέων των αντίστοιχων χωρών να επιδιώκουν μεγαλύτερη συνέργεια με τα κοινοτικά ερευνητικά σχέδια μέσω των δυνατοτήτων που προσφέρουν μέσα όπως τα TACIS, PHARE⁹, MEDA κλπ.

- μέριμνα για τα ζητήματα που ενδέχεται να ενδιαφέρουν την ευρωπαϊκή καινοτομία και την εμπορική εκμετάλλευση των επιτευγμάτων της, κατά τις διεθνείς διαπραγματεύσεις (π.χ., δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, καταπολέμηση των παραποιήσεων).

• Τέλος, το σχέδιο δράσης πρέπει να προσαρμόζεται στις ιδιαιτερότητες των διαφόρων τεχνολογικών τομέων/κλάδων προτεραιότητας.

Η κατάσταση είναι κάθε φορά διαφορετική ανάλογα με τη χώρα, τον κλάδο ή την τεχνολογία. Συνεπώς, το σχέδιο δράσης πρέπει να προσαρμοστεί σε ορισμένους τομείς ή κλάδους προτεραιότητας. Αναφέρονται ενδεικτικά: η προστασία του περιβάλλοντος και η αειφόρος ανάπτυξη, ο κλάδος των υπηρεσιών, η ανάπτυξη της παιδείας, ζητήματα που αφορούν τη ζήτηση και τους καταναλωτές, ο κλάδος των οπτικοακουστικών μέσων και η καλύτερη αξιοποίηση των διαστημικών τεχνολογιών και των τεχνολογιών διπλής χρήσης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Για τους τρεις αυτούς κύριους τομείς η Επιτροπή προτείνει μέτρα, ο επειγών χαρακτήρας, η σημασία και οι αναμενόμενες συνέπειες των οποίων επιβεβαιώθηκαν από το διάλογο που έλαβε χώρα. Σε κοινοτικό επίπεδο τα προτεινόμενα μέτρα δύναται να χρηματοδοτηθούν βάσει των υφιστάμενων ή των προβλεπόμενων δημοσιονομικών πόρων.

Οι περισσότερες προσπάθειες πάντως πρέπει να καταβληθούν σε τοπικό, περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο. Όσον αφορά τις δραστηριότητες που υπάγονται στην αρμοδιότητα των κρατών-μελών και των υποψήφιων χωρών, η Επιτροπή προτίθεται, σε συνεργασία με τα κράτη-μέλη, να εμβαθύνει την ανάλυση που πραγματοποιεί, προκειμένου να καθοριστεί ένα κοινό πλαίσιο αναφοράς και προκειμένου τα κράτη-μέλη να χαράξουν ευκολότερα κάποιες προτεραιότητες και να καταγράψουν καλύτερα

τις ευκαιρίες συνεργασίας που προσφέρονται.

Η Επιτροπή θα λάβει τα κατάλληλα μέτρα για το συντονισμό των μέτρων που υπάγονται στις διάφορες πολιτικές και την ενίσχυση της συνεργασίας με τα κράτη-μέλη, καλεί δε τα κράτη-μέλη να ακολουθήσουν το παράδειγμά της στον τομέα αυτό. Η Επιτροπή θα καταρτίσει αναλυτικό χρονοδιάγραμμα υλοποίησης των μέτρων και θα προβεί σε ακριβή κοστολόγηση των μέτρων που προτείνει. Βάσει αυτών θα υποβάλλει τις απαιτούμενες νομοθετικές και κανονιστικές προτάσεις προς το Συμβούλιο, το Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Η Επιτροπή θα καταρτίζει επίσης, σε τακτά διαστήματα, έκθεση για την εφαρμογή του σχεδίου δράσης, την οποία θα υποβάλλει προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Στην έκθεση αυτή ενδέχεται να περιλαμβάνονται νέες προτάσεις σε συνάρτηση με τις εξελίξεις που παρατηρούνται και τις ειδικές συνθήκες που θα επικρατούν σε κάθε τομέα.

Όλοι πρέπει να κινητοποιηθούν για την υλοποίηση του παρόντος σχεδίου δράσης, με στόχο μια Ευρώπη πιο καινοτόμο και πιο ανταγωνιστική, για μια Ευρώπη που θα δημιουργεί περισσότερες θέσεις απασχόλησης.

1. Η έννοια της καινοτομίας και το πεδίο εφαρμογής της ορίζονται στην Πράσινη Βίβλο [COM (95)688 τελικό].

2. Στο παράρτημα 2 περιλαμβάνεται σύνθεση των σχολίων που εστάλησαν.

3. Σύνοδος κορυφής της Φλωρεντίας, συμπεράσματα της προεδρίας, 21 και 22 Ιουνίου 1996, SN/300/96.

4. Στο παράρτημα 1 περιλαμβάνονται αναλυτικά στοιχεία για τις δράσεις και την αιτιολόγησή τους.

5. Πρόκειται για τις δέκα συνδεδεμένες χώρες της Κεντρικής Ευρώπης, την Κύπρο και τη Μάλτα.

6. Η Επιτροπή ανέθεσε σε ομάδα υψηλού επιπέδου, πρόεδρο της οποίας θα είναι η κα Veil, να εξετάσει τα εμπόδια που εξακολουθούν να υφίστανται όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων και των προσώπων. Η ομάδα αυτή θα διατυπώσει προτάσεις για την εξάλειψη των νομοθετικών, διοικητικών και πρακτικών εμποδίων που θα καταγράψει.

7. COM(96) 463, 9/10/96.

8. Από τον Ιούνιο του 1996, το καταστατικό του ETaE του επιτρέπει να αποκτά τέτοιες συμμετοχές.

9. Για τις μη υποψήφιες για προσχώρηση χώρες.